

Lítost po nákupu, školní verze

svobodny-svet.cz/litost-po-nakupi-skolni-verze

20. listopadu 2022

Milí čtenáři, asi víte, že nejsem moc velkým příznivcem vysokoškolského školného, a že mi přijde extra krátkozraké, že na něj tlačí právě *pravice*. Mým hlavním důvodem je obava, že se z něj stane fantastický penězovod pro radikální levice, která už tak dokonale kolonizovala placené vysoké školy v anglosaském světě. Z dostatečně vysokého školného můžete zaplatit třeba dvacet proděkanů pro diverzitu a inkluzi, kdežto rozpočtová sféra s jejími podstatně skromnějšími fondy by přece jen musela být opatrnější.

Ale určité pochybnosti mám i o jeho efektivitě na té zamýšlené ekonomické úrovni – tj. coby signálu, který má přesměřovat studenty (nebo teď už snad klienty?) k lukrativnějším oborům. Lidé kolem 18 let věku nemají ještě žádné zkušenosti s investicemi; pokud náhle přejdou od nákupu lízátka k nákupu služby za pár set tisíc, je to podobné, jako přejít od koloběžky přímo za volant nákladáku. S trochou štěstí se snad nezabijete, ale hladká jízda zkušeného řidiče to nebude, a v první zatáčce budete mít co dělat, abyste se udrželi na

silnici. Úspěch v řízení auta i v investování je dán spíše zkušenostmi než obecnou inteligencí, a ty přicházejí s časem, o (přežitých) nehodách nemluvě.

Tento článek, který vyšel na stránkách byznysově orientované CNBC, to zajímavě ilustruje. Všichni známe fenomén zvaný anglicky *buyer's remorse*, kdy si člověk něco drahého koupí a vzápětí toho lituje. Jak velká je tedy *buyer's remorse* v americkém vysokém školství, které poměrně drahé je?

Tak tedy, *top 10* oborů, kterých absolventi litují nejvíce:

Most-regretted college majors

Percentage of graduates who would pick a different major if they could

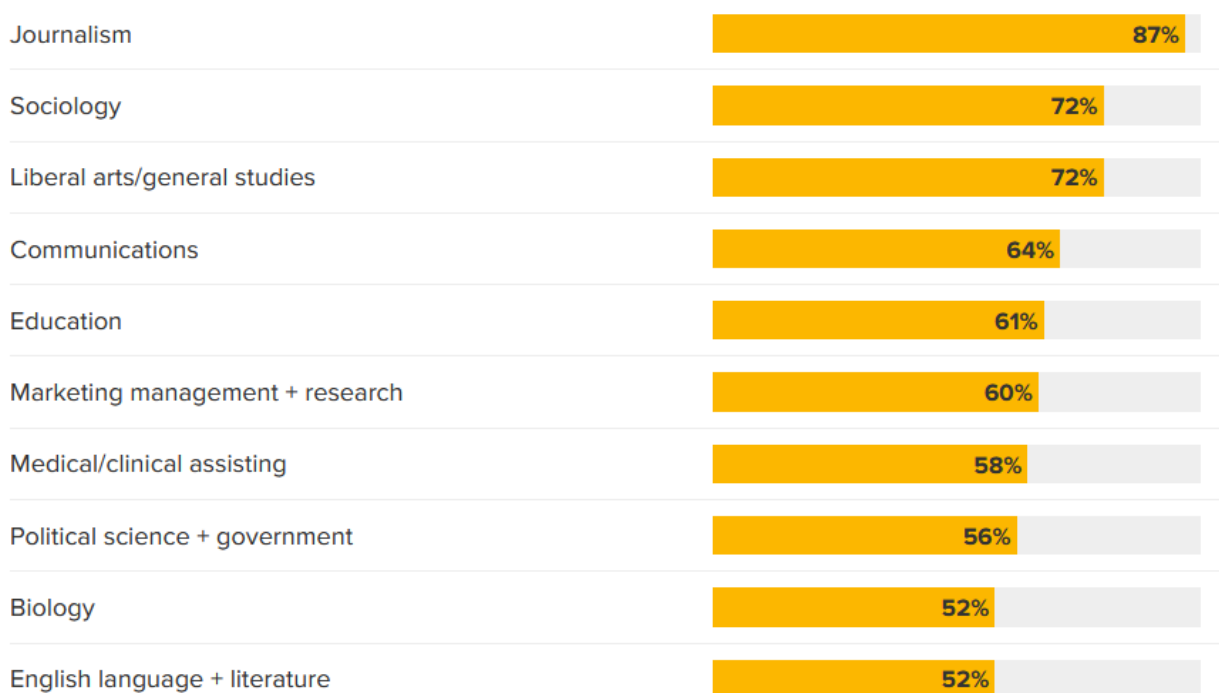

Table: Gabriel Cortes / CNBC

Source: ZipRecruiter's [monthly survey](#) of 1,500 job seekers published November 2022

A *top 10* oborů, kterých absolventi litují nejméně:

Least-regretted college majors

Percentage of graduates who would choose the same major again

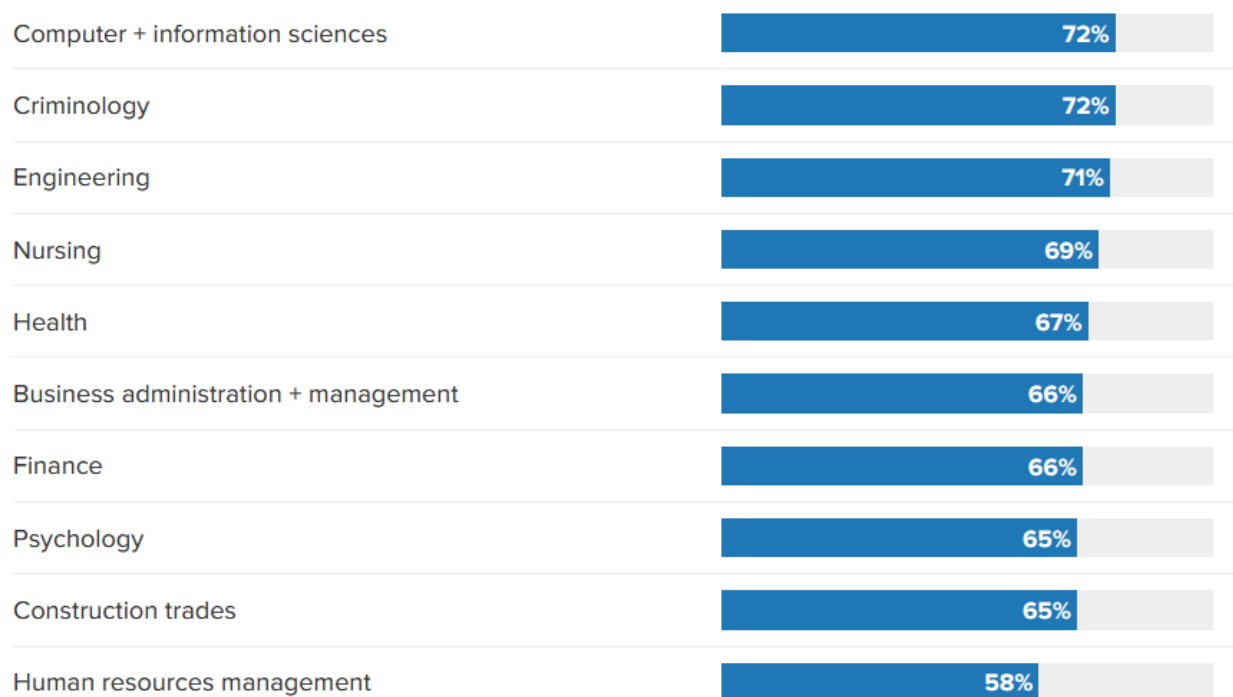

Table: Gabriel Cortes / CNBC

Source: ZipRecruiter's [monthly survey](#) of 1,500 job seekers published November 2022

To je tedy podívaná, že? Vypíchněme aspoň pár pozorování.

Za prvé, jen jeden z *osmi* absolventů žurnalistiky je spokojen se svým rozhodnutím. Sedm z osmi nespokojenců je opravdu vysoké číslo. Není to náhodou tak, že jejich blbá nálada se skrze sdělovací prostředky přenáší do zbytku společnosti? To nemusí být jen vina Twitteru či Facebooku tlačícího toxické komentáře nahoru. Pokud by v běžné redakci byli třeba jen tři spokojení lidé, ten zbytek dokáže vyprodukovat neuvěřitelné množství depresivního materiálu a infikovat tou depresí své čtenáře. A z anglosaského světa se to snadno přenesse sem, dneska už ty jazykové bariéry moc vysoké nejsou.

Žurnalistika je dnes opravdu nevděčný obor. Píše kdekdo, aniž by na to měl papíry (tak schválně, kolik je třeba na *Neviditelném psu* vystudovaných novinářů – Ondřej Neff určitě, ale ti ostatní... ?),

a přitom zároveň čtenářů ve světě TikToku a Instagramu pozvolna ubývá, takže boj o jejich zbytkovou pozornost se stává čím dál nemilosrdnějším. Pak nezbyvá, než psát *clickbaitové* hovadiny typu “Proč je Harry Potter skrytý rasista a hlasoval by pro brexit”, kvůli kterým nikdo na školu nešel.

Ale všimněte si, že právě ti absolventi žurnalistiky museli už před nástupem na školu patřit k těm více informovaným – málokdo jde studovat novinařinu, aniž by se zajímal o dění. Když tedy takovou chybu udělají i mladí lidé ponoření do médií, kteří by měli mít dobrý přehled o poměrech, kdo ji neudělá?

Jinými slovy, cenový signál v případě žurnalistů naprosto selhal.

Za druhé, dokonce i na opačném pólu, u počítačových odborníků, by si stále ještě skoro třetina zvolila jiný obor. To je překvapivé; o IĎáky je v přetechnizovaném světě rvačka, platy mívají dobré, a typický počítačový fanatik nelituje samotné skutečnosti, že pracuje s počítači. Právě naopak, většinou se vrhá po klávesnici ještě před prvním ranním šálkem kávy, a do večera ho od té klávesnice neodtrhnete, leda že by vypadl proud.

Tady jde asi spíš o indikátor něčeho jiného. U tak praktického oboru, jako je IT, bývají vysoké školy až přespříliš zamořeny teoretickým balastem, na což si stěžují v Americe právě tak jako u nás. Neberte to prosím tak, že pohrdám teorií (jako absolvent algebry bych musel pohrdat sám sebou); ale těch teoretiků je u počítačů potřeba relativně málo a podle mého odhadu by se teorie dala omezit na zhruba pět až deset procent celé výuky, přičemž by se mělo probírat méně věcí, ale o to důkladněji.

Každý programátor by měl například znát základní algoritmy (trídění, hašování, rekurze) a ovládat principy komplexity, ale třeba takové Formální jazyky a automaty jsou něčím, co v praxi použije tak jedno procento informatiků, a nemělo by to tedy zabírat prostor na bakaláři. Pak jsou výsledkem absolventi, kteří se svého času museli

naučit hodně arkánních detailů z abstraktní teorie, ale s konkrétní produkční databází zacházejí jako diletanti – což se projevuje měřitelným zpomalením práce systémů, zmarněným časem uživatelů a zbytečně spálenou elektřinou.

Jinými slovy, zde ten signál selhal v opačném směru; školy nejsou ochotny přizpůsobit své osnovy poptávce. Samozřejmě i tady by měl být nějaký optimální poměr mezi rigiditou a flexibilitou, aby pak nevznikaly totálně nenáročné obory k ničemu. Ale mám za to, že vzhledem k vnitřnímu rozdělení moci ve vzdělávacích institucích mají některé katedry větší váhu, než by odpovídalo jejich významu. A pak za ně v rámci školního platíte, i když nechcete, protože si nemůžete sestavit “balíček na míru” jako někde na salátovém baru, a “kupujete” si celý obor naráz.

Svého času – kolem přelomu století – se na našem matfyzu hodně hovořilo o tom, že by studenti matematiky a informatiky měli absolvovat více přednášek z fyziky. Tehdy jsem rok seděl v akademickém senátu a celkem se před námi ani nezastíralo, že nejde ani tolik o obecný rozhled a vzdělání studentů samotných, ale o to, že katedry na fyzikální sekci jsou personálně poněkud přemnožené a potřebují nějakou práci navíc, aby odůvodnily svoji existenci a rozměry.

Za třetí, mezi spodní příčkou těch “spokojených” a spodní příčkou těch “nespokojených” je překvapivě malý rozdíl: 52 vs. 42 procent by šlo studovat něco jiného. To znamená, že to široké střední pásmo mezi nimi je nespokojenců plné, respektive že u těch oborů ležících v něm lituje své volby zhruba **každý druhý**.

Není to náhodou u tak drahé služby příliš mnoho? Kdyby každý druhý čtenář litoval, že četl tento článek, měl bych pocit, že produkuji naprostý brak, a možná bych přestal psát úplně – a to jde o řádově menší transakci, kde se ztratí jen pár minut času a žádné peníze. Kde je tedy v případě školního ta slibovaná zpětná vazba na kvalitu?

Není, protože v těch osmnácti se o budoucí kariéře opravdu těžko rozhoduje, a kapacita smluvních stran posoudit celý záměr je nesouměrná. Na jedné straně zelené ucho, které ještě včera tahalo kačera, na druhé velká vysoká škola, která má nějaké svoje zájmy (třeba uhájit profesorská křesla na některých těch zbytečnějších katedrách), a zároveň dost zkušeností s působením na mládež, aby jí uměla ty svoje zájmy “prodat” jako zájmy její, a to i za vysokou cenu.

Nemůžu si pomoci, trochu mi to připomíná podomní prodej drahých hrnců; ale to si nebude chtít přiznat ani jedna strana. Ti uchazeči proto, že jsou přece chytrí a nadějní mladí lidé, tudíž mají pocit určité imunity vůči jemné manipulaci, která je problémem někoho jiného (seniorů, nevzdělaných, “dezolátů” atd.) A ti akademici proto, že peníze jsou v akademickém světě tématem malinko špinavým, o kterém se tím pádem raději moc nemluví, a už vůbec ne upřímně. *Alma mater*, matka živitelka, přece nemůže být vůči svým studentům ve střetu zájmů.

Ale jistě, že může. Úplně každý může být ve střetu zájmů, a jakýkoliv navrhovaný systém by to měl brát v úvahu.

| MARIAN.KECHLIBAR

■ ■ ■ ■ ■ (4 votes, average: **4,25** out of 5)

>> Podpora

Svobodný svět nabízí všechny články zdarma. Náš provoz se však neobejde bez nezbytné finanční podpory na provoz. Pokud se Vám Svobodný svět líbí, budeme vděčni za Vaši pravidelnou pomoc. Děkujeme!

Číslo účtu: 4221012329 / 0800

>> Pravidla diskuze

Než začnete komentovat článek, přečtěte si prosím pravidla diskuze.

>> Jak poslat článek?

Chcete-li také přispět svým článkem, zašlete jej na e-mail: redakce (zavináč) svobodny-svet.cz. Pravidla jsou uvedena [zde](#).

